

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/1068/2014

Registrační číslo (uvádějte vždy
v korespondenci):

58/SU/2013

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 25. 1. 2013 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Československá obchodní banka, a. s., IČO 00001350, se sídlem Praha 5, Radlická 333/150, PSČ 150 57, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl BXXXVI, vložka 46, (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o zaplacení 1.772,- Kč a určení neplatnosti smluvního ujednání o poplatku za vedení a správu úvěrového účtu, takto:

Návrh se podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení domáhá po Instituci zaplacení částky 1.772,- Kč z titulu vydání bezdůvodného obohacení, které Instituce získala na úkor Navrhovatele v důsledku neplatného smluvního ujednání o poplatku za správu úvěru ve výši 59,- Kč, resp. 50,- Kč měsíčně (dále jen „Poplatek za správu úvěru“ nebo „Poplatky za správu úvěru“).

Finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení zjistil, že Navrhovatel uzavřel s Institucí dne 30. 4. 2012 smlouvu o úvěru č. ■, na základě které se Instituce zavázala za sjednaných podmínek a dohodnutým způsobem poskytnout Navrhovateli peněžní prostředky ve výši 50.000,- Kč (dále jen „První smlouva o úvěru“) a dne 8. 3. 2010 smlouvu o úvěru č. ■, na základě které se Instituce zavázala za sjednaných podmínek a dohodnutým způsobem poskytnout Navrhovateli peněžní prostředky ve výši 20.000,- Kč (dále jen „Druhá smlouva o úvěru“ a společně s První úvěrovou smlouvou také jako „Smlouva o úvěru“). Navrhovatel se oproti tomu v obou úvěrových smlouvách zavázal poskytnuté peněžní prostředky Instituci ve sjednané době a dohodnutým způsobem vrátit společně s úroky a dále se zavázal, že za správu úvěru bude Instituci hradit měsíčně poplatek ve výši 59,- Kč v případě První smlouvy o úvěru a 50,- Kč v případě Druhé smlouvy o úvěru.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel v předmětných smluvních vztazích s Institucí vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

Instituce je bankou podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a mezi její hlavní činnosti patří podle § 1 odst. 1 písm. b) tohoto zákona poskytování úvěrů. Instituce je oprávněna k výkonu této činnosti na základě licence udělené Českou národní bankou. Jelikož finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení nezjistil žádné skutečnosti, které by zpochybnil, že Instituce v předmětném smluvním vztahu vystupuje v postavení věřitele při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, považuje finanční arbitr Instituci za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

První smlouva o úvěru představuje smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a která byla uzavřena za účinnosti zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 145/2010 Sb.“). Druhá smlouva o úvěru je rovněž smlouvou, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, avšak byla uzavřena za účinnosti zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb. (dále jen „zákon č. 321/2001 Sb.“). Žádná ze smluv není ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 145/2010 Sb., resp. § 1 odst. 2 zákona č. 321/2001 Sb., smluvním vztahem vyloučeným z působnosti těchto zákonů.

Instituce v řízení vznesla námitku nepřislušnosti finančního arbitra k řešení tohoto sporu, když v souvislosti s Druhou smlouvou o úvěru Instituce namítá, že příslušnost finančního arbitra není dána, neboť tato smlouva byla uzavřena před účinností zákona č. 145/2010 Sb. a zejména pak před novelou zákona o finančním arbitrovi, která s účinností od 1. 7. 2011 rozšířila působnost finančního arbitra právě na spory ze smluv o spotřebitelském úvěru.

Finanční arbitr v této souvislosti poukazuje na zásadu nepravé retroaktivity procesních norem, o jejíž obecné přípustnosti opakovaně judikoval i Ústavní soud. V souladu s konstantní judikaturou (např. nálezy Ústavního soudu České republiky ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 53/10, rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 25. 7. 2007, sp. zn. 1 Azs 55/2006 nebo usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2115/99) podstata zásady nepravé retroaktivity tkví v tom, že nový právní předpis se aplikuje i na právní vztahy vzniklé před jeho účinností, avšak až ode dne jeho účinnosti. Samotná hmotněprávní práva a povinnosti účastníků právního vztahu nejsou nijak dotčena, nicméně od data účinnosti nového procesního předpisu je tento obecně aplikovatelný i na právní vztahy, jejichž vznik účinnosti takové normy předcházela. V posuzovaném případě se tak zákon o finančním arbitrovi v novelizovaném znění bude vztahovat i na smluvní vztahy uzavřené za účinnosti zákona 321/2001 Sb. Zásadu nepravé retroaktivity však nelze aplikovat v případě ukládání pokut podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, kdy převáží zásada „*nullum crimen sine lege*“. Účastníka řízení týkajícího se sporu ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, resp. Instituci, je případně možné sankcionovat pouze za skutek, k jehož spáchání došlo po účinnosti novely zákona o finančním arbitrovi, tedy ode dne 1. 7. 2011.

Co se týká námitky, že Druhá smlouva o úvěru byla uzavřena za účinnosti zákona č. 321/2001 Sb., finanční arbitr dodává, že tuto problematiku podrobil důkladné právní analýze, kdy zkoumal relevantní právní předpisy, příslušné směrnice včetně důvodových zpráv a průběhu jejich zákonodárského procesu a tzv. „*guidelines*“ vykládajících účel příslušných směrnic

a v neposlední řadě související judikaturu. Finanční arbitr při této analýze dospěl k závěru, že pojem „spotřebitelský úvěr“ je třeba chápat ve smyslu, v němž je používán v právních předpisech upravujících tuto problematiku, tj. v zákoně č. 145/2010 Sb., resp. zákoně č. 321/2001 Sb., neboť posledně jmenovaný je přímým předchůdcem aktuálně účinné právní úpravy, která tento původně stručný právní předpis podstatným způsobem rozvinula. Zákon č. 321/2001 Sb. a zákon č. 145/2010 Sb., jsou jedinými předpisy, v nichž je možné nalézt vymezení skupiny smluvních vztahů, která odpovídá pojmu spotřebitelský úvěr.

Finanční arbitr proto námitku nepříslušnosti Instituce odmítá a konstatuje, že mu v souladu s § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, podle kterého je finanční arbitr příslušný k rozhodování sporu mezi věřiteli nebo zprostředkovateli a spotřebiteli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, je dána příslušnost rozhodnout o předloženém sporu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že s Institucí uzavřel První a Druhou smlouvu o úvěru, ve kterých se mj. zavázal k úhradě Poplatků za správu úvěru. Navrhovatel však má za to, že ujednání o Poplatcích za správu úvěru nebyla platně sjednána.

Navrhovatel tvrdí, že Poplatky za správu úvěru byly sjednány neurčitě, neboť z První ani Druhé smlouvy o úvěru není patrné „*jaké služby jsou obsahem spravování úvěru, tedy jaká jsou práva Navrhovatele a povinnosti Instituce*“. Navrhovateli tak není jasné, jaké služby od Instituce dostává jako protihodnotu k hrazení Poplatků za správu úvěru.

Navrhovatel tvrdí, že „*neměl zájem na jakékoli správě úvěru, jakož ani na vytvoření úvěrového účtu*“. Ačkoli podle Navrhovatele „*vytvoření úvěrového účtu a uvedený poplatek (rozuměj Poplatky za správu úvěru) je ... pro klienty Instituce povinností při uzavření úvěrové smlouvy, když se nejedná o individuálně sjednanou smluvní podmínku*“, Navrhovatel První i Druhou smlouvu o úvěru v předloženém znění přesto uzavřel, neboť „*domníval se, že Poplatek za správu a vedení úvěru bude hradit za službu, kterou bude čerpat*“.

Jelikož z První ani z Druhé smlouvy o úvěru není zřejmé, co je obsahem služby „*správa a vedení účtu*“, jaká jsou konkrétní práva a povinnosti smluvních stran z takového smluvního ujednání a jaká je vůbec funkce Poplatků za správu úvěru, je podle názoru Navrhovatele takové smluvní ujednání neplatné pro jeho neurčitost a nesrozumitelnost ve smyslu ustanovení § 37 občanského zákoníku.

Navrhovatel polemizuje, zda má být obsahem smluvního ujednání míněno „*spravování Smlouvy*“, ke kterému podle názoru Navrhovatele nedochází, neboť Navrhovatel si své povinnosti z První i Druhé smlouvy o úvěru spravuje sám například tím, že sám zajišťuje na svém běžném účtu v den splatnosti jednotlivých splátek úvěru dostatek peněžních prostředků. Dále jím může být míněno „*spravování úvěru jako spravování finančních prostředků*“, avšak taková služba podle názoru Navrhovatele ani být poskytována nemůže, neboť Navrhovatel peněžní prostředky obdržel ke dni podpisu První, resp. Druhé smlouvy o úvěru v plné výši převodem na svůj běžný účet a není tak co spravovat. Další možností by mohlo být podle Navrhovatele „*spravování splácení dluhu*“, takové jednání však vyplývá přímo z charakteru závazku a Instituce jej případně činí výhradně a jen pro své vnitřní potřeby a hrazení Poplatků za správu úvěru tak postrádá jakoukoli hospodářskou ekvivalenci.

Navrhovatel považuje smluvní ujednání o Poplaccích za správu úvěru za neplatné i podle ustanovení § 55 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 56 občanského zákoníku, jelikož se jedná o ujednání, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, když Poplatky za správu úvěru jsou hrazeny za „*spravování úvěru*“, které je však podle názoru Navrhovatele jen administrativní činností banky, a tudíž Poplatky za spravování úvěru slouží Instituci „*pouze k hrazení její administrativy*“ a Navrhovatel za něj nedostává žádnou službu. Nepřiměřenost spatřuje navrhovatel též ve „*zřízení úvěrového účtu, který Navrhovatel nepotřebuje a úvěrový účet je sjednán jen v zájmu banky*“.

Navrhovatel současně tvrdí, že při sjednání Poplatků za správu úvěru byl uveden v omyl, když se domníval, že „*za daný nařízený poplatek bude dostávat službu, kterou však nedostává ani dostávat nemůže, když taková služba ve prospěch klienta neexistuje*“. Předmětné smluvní ujednání o Poplaccích za správu úvěru proto považuje Navrhovatel za neplatné též podle ustanovení § 49a občanského zákoníku.

Navrhovatel dále uvádí, že „*sjednání poplatku za neexistující službu, je při přihlednutí ke všem uvedeným skutečnostem rovněž jednáním přičícím se dobrým mravům*“, smluvní ujednání o Poplaccích za správu úvěru je rovněž neplatné pro rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 39 občanského zákoníku, když Navrhovatel hradí 50,- Kč, resp. 59,- Kč „*za nic, tedy za neexistující službu, jejíž hodnota je tak 0 Kč*“.

Na podporu všech svých tvrzení Navrhovatel odkazuje na rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, ve kterém tento soud s odvoláním na příslušná ustanovení německého občanského zákoníku (BGB – Bürgerliches Gesetzbuch), která provádějí příslušná ustanovení směrnice Rady 93/13/EHS, ze dne 5. dubna 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „*Směrnice 93/13/EHS*“), rozhodl o neplatnosti poplatku za vedení úvěrového účtu. Navrhovatel v této souvislosti současně poukazuje na závěry „*Komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách*“ zřízené při slovenském Ministerstvu spravedlnosti, která uvedené rozhodnutí Spolkového soudního dvora podle Navrhovatele „*převzala jako významné a relevantní*“.

K obsahu Navrhovatelem rozporované služby, Navrhovatel uvádí pouze tolik, že Poplatky za správu úvěru mu byly při uzavření smluv vnuceny, jelikož bez těchto poplatků nebylo možné smlouvy uzavřít. Navrhovatel je přesvědčen, že je povinností Instituce, aby ve smlouvě specifikovala, jaké služby bude klient za účtované Poplatky za správu úvěru dostávat, což Instituce prokazatelně nesplnila.

6. Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že Navrhovatel uzavřel První a Druhou smlouvu o úvěru a že pravidelně hradil Poplatky za správu úvěru. Instituce současně potvrzuje, že Navrhovatel předčasně zcela splatil pohledávky z Druhé úvěrové smlouvy, a to ke dni 2. 5. 2012.

Instituce uvádí, že Poplatek za spravování úvěru byl sjednán v čl. 1. 5 První i Druhé smlouvy o úvěru a dále v sazebníku Instituce pro fyzické osoby – občany, část D, úvěrové obchody (vedení účtu/správa úvěru). Ke změně výše Poplatku za spravování úvěru z částky 50,- Kč na částku 59,- Kč došlo dne 1. 11. 2011. Pro První smlouvu o úvěru proto platí částka 50,- Kč a pro Druhou smlouvu o úvěru částka 59,- Kč.

Instituce tvrdí, že Navrhovatel byl o existenci Poplatku za správu úvěru v rámci „procesu poskytnutí spotřebitelského úvěru řádně informován, tento poplatek nerozporoval, proti jeho existenci nic nenamítal a služby do tohoto poplatku zahrnuté využíval“, ačkoliv poskytnutí těchto služeb nebylo Navrhovatelem výslovně vyžádáno.

Byl to Navrhovatel, kdo v roce 2010 a 2012 Instituci žádal o uzavření obou úvěrových smluv, přičemž na základě těchto žádostí Navrhovatel dostal k dispozici písemný návrh smlouvy, včetně jejích příloh, tedy i sazebníku Instituce, a přesto Navrhovatel „při uzavření smlouvy nenamítal nejasnost kteréhokoli smluvního ujednání, včetně ujednání o poplatku“. V případě, že by Navrhovatel rozhodl neakceptovat navržené smluvní podmínky, mohl se svobodně rozhodnout pro jinou finanční instituci. Navrhovatel tak však neučinil, lze se tedy domnívat, že si nabídku Instituce vyhodnotil jako nejvýhodnější.

Instituce doplňuje, že případné odmítnutí poskytovaných služeb spočívajících ve správě úvěru by bylo možné, avšak bylo by nutné jej řešit nestandardním způsobem, a to pravděpodobně sjednáním úplaty za jednotlivé služby, neboť tyto služby jsou s realizací smluvního vztahu účelově spojeny. Sdružení těchto služeb, které „samy o sobě jsou v zájmu klienta a směřují ke zvýšení jeho komfortu“ do jednoho poplatku je však podle názoru Instituce „pro klienta výhodné i z hlediska přehlednosti a jednoduchosti“.

Instituce odmítá Navrhovatelovo tvrzení neplatnosti Poplatků za správu úvěru s odkazem na § 56 odst. 2 občanského zákoníku, neboť se v posuzovaném případě jedná o součást ceny za služby, tedy cenové ujednání, které je z přezkumu přiměřenosti vyloučeno.

Stejně tak Instituce rozporuje namítanou neurčitost Poplatku za správu úvěru, jakož i jednání v omylu, neboť Navrhovatel neuvedl, v čem by neurčitost, resp. jeho omyl, měl spočívat, navíc za situace, kdy Navrhovatel „existenci poplatku za správu úvěru a jeho výši akceptoval“.

Navrhovatel rovněž neobjasnil, proč je podle jeho názoru dotčené smluvní ujednání v rozporu s dobrými mravy, když „sjednání úplaty platná právní úprava připouští a napadený poplatek není zjevně nepřiměřený, mimo jiné vzhledem k poskytovaným službám“. Navrhovatelem citovaný rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, pak není podle Instituce aplikovatelný a nijak ani nepodporuje Navrhovatelovu argumentaci.

Podle názoru Instituce je pod pojmem správa „obvykle chápána určitá lidská činnost, jejímž smyslem a podstatou je zabezpečování výkonu a řízení určitých záležitostí, přičemž toto jednání je charakteristické svou trvalostí, systematičností, organizovaností a plánovitostí a slouží k dosahování žádoucího výsledku“. Instituce odkazuje na sociologický slovník, který definuje správu jako administrativu, administraci, obecné označení institucionalizované kontrolní a regulativní činnosti, týkající se především veřejných záležitostí, nevylučuje se správa soukromých záležitostí. Správa úvěru proto nemůže být zcela neznámým, neurčitým a nesrozumitelným pojmem, který není využíván. Instituce v této souvislosti cituje z rozhodnutí českých obecných soudů, které se vypořádaly s pojmem „vedení účtu“ tak, že tento pojem není ani nesrozumitelný, ani neurčitý, ani není nutné konkretizovat jednotlivé činnosti, které pod tento pojem spadají.

Instituce se domnívá, že Poplatek za správu úvěru ani nemůže být protiprávní, neboť „je s ním počítáno v právním řádu ČR (Instituce odkazuje zejména na zákon č. 145/2010 Sb.) i Evropské

Unie, ujednání také nebylo nikdy zpochybněno orgánem dohledu; ujednání je také opakovaně shledáváno platným v rámci rozhodování českých soudů“.

Podle názoru Instituce není správa úvěru „*standardní bankovní službou nebo produktem, jako takovým, který by klient od banky dostal a mohl obvyklým způsobem sám přímo konzumovat*“. Správa úvěru je součástí procesu poskytnutí a splácení úvěru a není tedy službou, která by byla „*nadbytečná*“. Vedení účtu pak je „*technická záležitost nezbytná pro korektní proces v rámci smluvního vztahu banky a klienta při poskytnutí a splácení úvěru*“. Instituce dodává, že jde o běžnou a účelem osvědčenou praxi, a to nejen v současné době, nýbrž i historicky, která zpřehledňuje pohyby peněžních prostředků u toho kterého úvěru. Jednou z funkcí úvěrového účtu je tak přehled o procesech při splácení úvěru, avšak tento přehled není funkcí jedinou.

Podle názoru Instituce je námitka Navrhovatele co do nejasného a neurčitého vymezení služby správa úvěru bezpředmětná, neboť nejde o samostatnou službu poskytnutou Institucí Navrhovateli za účelem jejího přímého využívání, nýbrž o „*technickou službu přímo spojenou s poskytnutím úvěru, kde klientovi (rozuměj Navrhovateli) nejsou z podstaty věci vymezeny ani práva ani povinnosti smluvního charakteru a kde proto ani definice toho, jak správu úvěru banka (rozuměj Instituce) provádí, není z hlediska smlouvy ani z hlediska existence úvěrového účtu a správy úvěru právně relevantní*“. Správa úvěru není smluvním ujednáním jako takovým, je integrální součástí procesu poskytnutí úvěru a taková výhrada má s jistou mírou nadsázky stejný charakter, jako kdyby Navrhovatel prohlásil, že nechce, aby o jeho úvěru Instituce účtovala.

Instituce se zabývá otázkou, jakým způsobem by tato nezbytná součást úvěru (rozuměj správa úvěru) měla být (jinak) uvedena ve smlouvě, neboť do nákladů bude zahrnuta vždy. Cena za správu úvěru totiž obsahuje náklady spojené zejména s administrací úvěrů a případným poradenstvím pro klienta po celou dobu splácení úvěru. Tyto náklady jsou pak nezávislé na výši úvěru. Jednou z možností je jejich zahrnutí do úrokové sazby, ale v takovém případě by klienti s vyšším úvěrem za tutéž službu platili nutně vyšší částku, byť by byl obsah služby (včetně nákladů na ni) stejný, proto považuje Instituce za vstřícnější vůči klientům uvádět tuto položku samostatně. Instituce tak postupuje též v souladu se svými informačními povinnostmi v souvislosti se spotřebitelskými úvěry a v zájmu na otevřené informovanosti klienta. Instituce se domnívá, že pokud by tuto položku zahrnula do úrokové sazby, Navrhovatel by ji bez dalšího hradil a neměl by „*žádnou formální možnost pro argumentaci, kterou ve svém návrhu ... využil*“.

Instituce shrnuje, že Navrhovatel měl po celou dobu trvání úvěrových vztahů možnost Institucí tvrzené služby využívat a také je využíval, přičemž při jejich sjednání žádnou výhradu ke správě úvěru a poplatku s ní spojeným nevyjádřil. Navrhovatel vznáší požadavek na vydání bezdůvodného obohacení až nyní, tedy po uplynutí několika let trvání smluvních vztahů. Instituce považuje tvrzení Navrhovatele za právně i věcně nepodložená, účelová a irelevantní.

Konkrétně k obsahu služeb spočívajících ve správě úvěru Instituce uvedla, že službami spojenými s měsíčním poplatkem jsou:

- „a) pravidelné měsíční generování a tisk výpisu z úvěrového účtu včetně ročního písemného odsouhlasení vzájemných pohledávek a závazků a pravidelné měsíční odesílání výpisu z účtu a pravidelné roční odeslání odsouhlasení vzájemných pohledávek a závazků (poštovně),*
- b) zpřístupnění informací o úvěrovém účtu prostřednictvím internetového bankovníctví a přístup k elektronickým výpisům z úvěrového účtu 18 měsíců zpětně, klient tak může v rámci elektronického bankovníctví pravidelně a kdykoli zdarma sledovat pohyby na svém účtu, sledovat průběžné zůstatky,*

c) *konzultační a administrativní servis související s úvěrem a poskytovaný po celou dobu splatnosti úvěru prostřednictvím obchodních míst, útvarů back/office a telefonického centra 24 hodin denně.*“

Instituce u každé ze služeb uvedla její procentuální zastoupení na celkové ceně, přičemž reálná cena (aktuálně ve výši 72,- Kč, poznámka finančního arbitra – vyjádření Instituce ze dne 9. 4. 2014) převyšuje výši účtovaného Poplatku za správu úvěru.

Služba ČSOB Internetbanking 24 byla Navrhovatelí zřízena Smlouvou o poskytování služby ČSOB Linka 24 ze dne 18. 7. 2007, na jejímž základě Instituce s Navrhovatelem uzavřela dne 29. 4. 2009 dohodu o aktivaci služeb ČSOB elektronického bankovníctví, přičemž tato služba je v rámci Navrhovatelova ČSOB konta č. ■■■ zdarma. Následně Navrhovatel uzavřel dne 13. 9. 2010 a poté dne 4. 2. 2013 Smlouvu o elektronickém bankovníctví (z nichž každá vždy nahradila smlouvu předchozí). Navrhovatel službu internetového bankovníctví využívá a veškeré informace o úvěru jsou mu také předávány prostřednictvím této aplikace.

Klientovi jsou současně zasílány na jím uvedenou adresu papírové výpisy s měsíční frekvencí, a to k První úvěrové smlouvě k účtu č. ■■■, přičemž do 2. 5. 2012 byly pravidelně zasílány výpisy též k Druhé úvěrové smlouvě k účtu č. ■■■. Prostřednictvím výpisů je pak Navrhovatel informován o pohybech na úvěrových účtech a tato služba je kryta právě Poplatkem za správu úvěru.

Stejně tak se o pohybech na úvěrových účtech může Navrhovatel informovat na kterékoli pobočce Instituce. Pracovník pobočky informuje klienta ústně. Tato služba je poskytována vždy na základě požadavku klienta a není samostatně zpoplatněna.

O případných nedoplatecích je Navrhovatel informován prostřednictvím upomínek a výzev, které jsou samostatně zpoplatněny podle sazebníku poplatků. Za první upomínku, která odchází 3. den prodlení v případě, že dlužná částka převyšuje 100,- Kč, je Institucí účtován poplatek ve výši 300,- Kč. Dále 15., 32. a 61. den dlužnosti Instituce odesílá další výzvy, které jsou zpoplatněny částkou 500,- Kč. Instituce současně 8. den prodlení odesílá SMS upomínku a mezi 8. až 90. dnem prodlení kontaktuje delikventního klienta telefonicky.

Instituce dále v návaznosti na publikovaný nálezn finančního arbitra ze dne 15. 7. 2013 ve věci vedené pod registračním číslem 107/SU/2012 doplnila, že prováděla pravidelné inkaso splátky úvěru, avšak toto inkaso je zpoplatněno zvláštním poplatkem, stejně tak jako provádění změn ve smluvní dokumentaci na žádost klienta.

Instituce zároveň zopakovala, že svým klientům pravidelně zasílá měsíční výpis z úvěrového účtu v písemné podobě, 1x ročně bilanční výpis, na požádání zpřístupní úvěrový účet v internetovém bankovníctví, přičemž o této možnosti je každý klient informován v momentě uzavření úvěrové smlouvy, a v případě prodlení, informuje klienty opakovaně vedle zpoplatněných upomínek též samostatně nezpoplatněnou aktivitou (SMS a telefonické hovory).

7. Pokus o smír

Finanční arbitř v souladu s ustanovením § 1 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel uvedl, že „*Instituce vyjádřila svůj postoj jasným a dostatečným způsobem ve své odpovědi ze dne 20. 12. 2012* (poznámka finančního arbitra – na

výzvu Navrhovatele k vydání bezdůvodného obohacení) *a jakékoli změny v jejím postoji lze jen velmi těžko očekávat. Což Instituce plně dokázala tím, že v měsíci prosinci, následujícím po této výzvě znovu dotčený poplatek účtovala*“. Instituce se k možnosti smírného vyřešení sporu nevyjádřila, pouze vyhodnotila tvrzení Navrhovatele za právně i věcně nepodložená, účelová a irelevantní.

8. Dokazování a právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy. Finanční arbitr všechny navržené a jím shromážděné důkazy provedl, když hodnotil každý důkaz jednotlivě a všechny v jejich vzájemné souvislosti, uvážil o nich a vyvodil z nich skutkové závěry, které právně posoudil, jak následuje.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je platnost ujednání První i Druhé smlouvy o úvěru o měsíčním Poplatku za správu úvěru a s tím související oprávnění Instituce k požadování jeho úhrady a přijetí příslušných peněžních prostředků jako jednotlivých částek Poplatku za správu úvěru.

Ze shodných tvrzení Navrhovatele a Instituce vzal finanční arbitr za prokázané, že smluvní vztah založený Druhou smlouvou o úvěru skončil ke dni 2. 5. 2012, neboť Navrhovatel Úvěr předčasně splatil. Sporný Poplatek za správu úvěru z První smlouvy o úvěru Navrhovatel dále hradí, neboť tento smluvní vztah trvá.

První i Druhá smlouva o úvěru byly uzavřeny před nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“). Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavce druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení současně dodává, že se jedná o ustanovení kogentní povahy přejímající myšlenku § 763 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013, které vyjadřuje zásadu, že zákony nepůsobí nazpět. Právní poměry založené obligačními smlouvami se mají podle třetího odstavce § 3028 nového občanského zákoníku spravovat dosavadními právními předpisy až do svého zániku, a to především s ohledem na zásadu právní jistoty smluvních stran, které smlouvu uzavřely za určitých podmínek a v určitém právním prostředí a nemohly předpokládat, že dojde ke změně právní úpravy.

Při posuzování platnosti závazkových vztahů z První i Druhé smlouvy o úvěru, jejich ustanovení a práv a povinností z nich plynoucích bude finanční arbitr tedy aplikovat právní úpravu účinnou v době před novým občanským zákoníkem, tedy příslušná ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ode dne uzavření příslušné úvěrové smlouvy do 1. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“) a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném ode dne uzavření příslušné úvěrové smlouvy do 31. 12. 2013 (dále jen „obchodní zákoník“).

Jak finanční arbitr zjistil, První a Druhá smlouva o úvěru byly uzavřeny v režimu obchodního zákoníku; to ostatně plyne nejen z jejich slovního označení a z odkazu na příslušná ustanovení § 497 a n. obchodního zákoníku, ale též z jejich obsahu, když každá smlouva obsahuje především závazek Instituce jako věřitele poskytnout Navrhovateli jako dlužníkovi peněžní prostředky a tomu odpovídající závazek Navrhovatele poskytnuté peněžní prostředky vrátit ve sjednané době společně s úroky a sjednanými poplatky.

Úvěrová smlouva obecně je tzv. absolutním obchodem ve smyslu ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku, který se bez ohledu na povahu jeho účastníků řídí vždy obchodním zákoníkem. Tím není dotčena subsidiární aplikace občanského zákoníku v otázkách, které obchodní zákoník neupravuje, na základě výslovného zmocnění obsaženého v ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku „*[p]rávní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského*“. Uvedené se bude ve vztahu k předmětu sporu dotýkat, jak bude rozvedeno dále v textu, zejména obecných náležitostí právních úkonů, jelikož obchodní zákoník v tomto ohledu upravuje pouze některé aspekty právních úkonů (srov. § 266 a n. obchodního zákoníku).

Na První i Druhou smlouvu o úvěru je v tomto případě nutno nahlížet zároveň jako na smlouvu spotřebitelskou, jelikož naplňuje znaky spotřebitelské smlouvy uvedené v ustanovení § 52 občanského zákoníku, kdy na jedné straně stojí Instituce jako osoba, která při uzavírání a plnění Smlouvy o úvěru jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, a na straně druhé Navrhovatel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která při uzavírání a plnění Smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Aplikace příslušných ustanovení občanského zákoníku o povinnostech při uzavírání spotřebitelských smluv vychází z výslovného zmocnění obsaženého v ustanovení § 262 odst. 4 obchodního zákoníku, že i v případě tzv. absolutních obchodů se vždy užijí „*[u]stanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele..., je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem*“. Pro toto řízení jsou relevantní zejména ustanovení § 55 a § 56 občanského zákoníku o tzv. testu přiměřenosti a přípustnosti smluvních ujednání ve spotřebitelských smlouvách.

8.1. Obsah Smlouvy o úvěru

Článek I. 1. První i Druhé smlouvy o úvěru stanoví, že „*[s]oučástí smlouvy o spotřebitelském úvěru jsou Obchodní podmínky pro ČSOB Spotřebitelské úvěry ze dne 1. 6. 2010, resp. 1. 9. 2009, Všeobecní obchodní podmínky ČSOB ze dne 1. 4. 2011*“, resp. „*ze dne 1. 11. 2009, se kterými se Klient (rozuměj Navrhovatel) seznámil, a podpisem Smlouvy o úvěru s nimi vyslovuje svůj souhlas. Odchylná ujednání ve Smlouvě o spotřebitelském úvěru mají přednost před zněním Obchodních podmínek pro ČSOB Spotřebitelské úvěry*“.

Článek I. 2. První i Druhé smlouvy o úvěru se věnuje předmětu smlouvy, když upravuje výši a účel úvěru: „*ČSOB poskytne Klientovi po splnění všech smluvních podmínek peněžní prostředky formou spotřebitelského úvěru do celkové výše úvěrového limitu 50.000,00 Kč*“, resp. „*20.000,00 Kč*“.

Navrhovatelův závazek poskytnuté peněžní prostředky Instituci vrátit a zaplatit za ně úrok a další platby je pak upraven v článku I. 5. První i Druhé úvěrové smlouvy označeném jako Úročení

a poplatky za úvěr. Podle tohoto článku „[v]yčerpaný a nesplacený úvěr nebo jeho část bude úročen pevnou úrokovou sazbou ve výši 15,90 % p. a.“, resp. „13,90 % p. a. Roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr ... činí 22,88 % p. a.“, resp. „22,89 % p. a. za předpokladu čerpání úvěru ve výši úvěrového limitu. Pokud dojde po dohodě s Klientem v důsledku objektivních událostí nebo změny právních předpisů ke změně roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr, bude ČSOB Klienta o této změně informovat“.

Podle téhož článku pak „[z]a správu úvěru bude ČSOB účtovat Klientovi (rozuměj Navrhovateli) měsíčně poplatek ve výši 59,00 Kč“, resp. „=50,00= Kč, a to za každý, i započatý, kalendářní měsíc. Klient se zavazuje platit tento poplatek vždy 20.“, resp. „25., dne v měsíci počínaje kalendářním měsícem následujícím po uzavření Smlouvy o úvěru. Současně je ČSOB ... oprávněna účtovat i další poplatky v souladu se sazebníkem poplatků ČSOB“.

Sazebníkem se v případě První smlouvy o úvěru rozumí Sazebník ČSOB pro fyzické osoby – občany účinný od 1. 2. 2012 a v případě Druhé smlouvy o úvěru Sazebník ČSOB pro fyzické osoby – občany účinný od 1. 2. 2010 (dále společně jen jako „Sazebník“).

Sazebník v samostatném oddílu D věnovanému Úvěrům pak potvrzuje částku za správu úvěru ve výši 59 Kč, resp. 50 Kč, za měsíc. Ze shromážděné dokumentace pak bylo zjištěno, že výše na počátku toho kterého smluvního vztahu stanoveného Poplatku za správu úvěru zůstala v průběhu trvání tohoto vztahu neměnná. Sazebník dále zpoplatňuje změnu úvěrové dokumentace částkou ve výši 500 Kč, upomínku k uhrazení dlužné částky 300 Kč a výzvu k uhrazení dlužné částky 500 Kč.

První i Druhá úvěrová smlouva pak v článku III. 1. stanoví, že „[v]eškeré splatné částky podle Smlouvy ... je ČSOB oprávněna inkasovat z účtu Klienta vedeného v, resp. u, ČSOB pod č. ■, resp. ■, event. z dalších jeho účtů v“, resp. „u, ČSOB“ ... současně v tomto článku si Instituce s Navrhovatelem sjednaly, že „výpisy z úvěrových účtů budou zasílány panu ■, pro kterého je veden úvěrový účet“, resp. „...panu ■, RČ (datum narození) ■“.

Konečně v článku III. 3. „ČSOB a Klient výslovně sjednávají, že ustanovení Smlouvy lze měnit po dohodě smluvních stran jak písemnou formou, tak v případě zřízení služeb elektronického bankovníctví i prostřednictvím vybraných elektronických služeb, jestliže změnu umožňují“.

Služba elektronického bankovníctví, tzv. ČSOB Internetbanking 24, byla Navrhovateli zřízena nejprve Smlouvou o poskytování služby ČSOB Linka 24 ze dne 18. 7. 2007, na jejímž základě byla uzavřena dohoda o aktivaci služeb ČSOB elektronického bankovníctví ze dne 29. 4. 2009. Tato smlouva byla pak nahrazena Smlouvou o elektronickém bankovníctví ze dne 13. 9. 2010 a ze dne 4. 2. 2013. Poslední dvě smlouvy Instituce nepředložila, neboť je nemá k dispozici. Instituce ale doložila vzorové smlouvy o elektronickém bankovníctví, které v té době používala. Z předložené dokumentace pak finanční arbitr zjistil, že všechny vyjmenované smlouvy zakládají oprávnění Navrhovatele, případně další Navrhovatelem určené osoby, k využívání mimo jiné služby ČSOB Internetbanking 24, přičemž společně s dalšími službami ČSOB Linka 24, ČSOB Mobil 24 apod. je tato služba označena jako „Služby“.

Součástí výše uvedených smluv jsou pak vždy všeobecné obchodní podmínky Instituce a tzv. Podmínky pro poskytování služeb ČSOB Elektronického bankovníctví účinné vždy k datu uzavření té které smlouvy, které dále definují Služby jako „služby umožňující klientům nepřetržitě, tj. 24 hodin denně a 7 dní v týdnu, komunikaci s Institucí a přístup k vybraným produktům a službám Instituce“. Instituce v úvodu Podmínek pro poskytování služeb ČSOB

Elektronického bankovníctví účinných od 19. 7. 2008 a platných pro dohodu o aktivaci služeb ČSOB elektronického bankovníctví) určuje, že „[v]šechny typy cen, které budou Klientovi – majiteli účtu – účtovány v souvislosti s využíváním Služeb ... jsou uvedeny v Sazebníku poplatků ČSOB“, pro smlouvy o elektronickém bankovníctví pak platí Všeobecné obchodní podmínky Instituce, které stanoví, že „ČSOB je oprávněna za poskytované bankovní služby vybírat poplatky podle Sazebníku, platného v den poskytnutí služby“.

Sazebník účinný v době uzavření příslušné dohody o aktivaci služeb ČSOB elektronického bankovníctví, resp. Smlouvy o elektronickém bankovníctví, pak věnuje elektronickému bankovníctví samostatný oddíl C, kde uvádí měsíční paušál za vedení služby ČSOB Internetbanking 24 vždy „zdarma“.

Všeobecné obchodní podmínky, které se staly součástí jak První, tak Druhé smlouvy o úvěru, tj. účinné od 1. 11. 2009 a od 1. 4. 2011 (dále společně jen jako „Všeobecné obchodní podmínky“) shodně v článku 2 stanoví, že „VOP se vztahují na všechny smluvní vztahy mezi ČSOB a právnickou nebo fyzickou osobou, jíž ČSOB poskytuje bankovní služby (dále jen „Klient“), včetně osob, které jednají jménem Klienta nebo na jeho účet. VOP se stávají součástí každé smlouvy uzavřené mezi ČSOB a Klientem a určují část jejího obsahu, nestanoví-li tato smlouva jinak. Podle článku 3 pak [n]a VOP navazují samostatné obchodní podmínky pro vybrané produkty a služby poskytované ČSOB (dále jen produktové podmínky), a pokud obsahují odlišnou úpravu od VOP, použije se přednostně úprava obsažená v produktových podmínkách ... Součástí smluv mohou být rovněž příslušné produktové podmínky“.

V článku 51 Všeobecných obchodních podmínek je uvedeno oprávnění Instituce „za poskytované bankovní služby vybírat poplatky podle Sazebníku, platného v den zúčtování poplatku. Aktuální znění Sazebníku je k dispozici v provozních prostorách poboček ČSOB a na www.csob.cz“.

Závěrem Všeobecné obchodní podmínky v článku 82 upravují oprávnění Instituce „navrhnout změnu VOP a produktových podmínek. ČSOB seznamuje Klienta s návrhem změny VOP a produktových podmínek v provozních prostorách poboček ČSOB a na www.csob.cz. nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti. O změnách ve stejné lhůtě informuje ČSOB Klienta rovněž písemnou formou zpravidla oznámením ve výpisu z účtu. Pokud Klient návrh na změnu neodmítl, platí, že návrh na změnu přijal. Jestliže Klient návrh na změnu odmítne přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, má právo vypovědět s okamžitou účinností smlouvy, které jsou návrhem na změnu dotčeny, popř. všechny smlouvy, které tvoří rámcovou smlouvu“.

Součástí jak První, tak Druhé smlouvy o úvěru se staly podle jejich článku I. 1. též Obchodní podmínky pro ČSOB Spotřebitelské úvěry, a to účinné od 1. 9. 2009, resp. 1. 6. 2010 (dále jen společně jen jako „Produktové podmínky“).

V článku 1. 2. Produktových podmínek je uvedeno, že „[o]bchodní podmínky pro ČSOB Spotřebitelské úvěry (dále též „Podmínky“) určují některé části obsahu Smlouvy o úvěru (dále jen „Smlouva“) a doplňují ji. Odchylná ujednání ve Smlouvě mají přednost před zněním Podmínek“.

Článek 4. 4. Opakuje oprávnění Instituce „účtovat Klientovi za své služby poplatky dle sazebníku poplatků ČSOB (dále jen „Sazebník“)“.

Povinností Navrhovatele pak podle článku 5. 7. je „*vytvářet ke Dnům splatnosti dostatečné krytí peněžními prostředky na svém běžném účtu, a to nejpozději do konce Dne splatnosti. Pokud Den splatnosti není dnem pracovním, je klient povinen toto zajistit nejpozději do konce pracovního dne předcházejícího dohodnutému Dni splatnosti*“, protože podle článku 5. 8. je Instituce „*oprávněna inkasovat příslušnou splátku dluhu Klienta vyplývající ze Smlouvy z jeho běžného účtu a pro případ, že peněžní prostředky vedené na tomto účtu v Den splatnosti nebudou postačovat k úhradě splatné částky, je ČSOB oprávněna inkasovat příslušnou částku z kteréhokoli dalšího účtu Klienta vedeného ČSOB. Nemá-li Klient jiné účty vedené u ČSOB nebo na těchto účtech není dostatek disponibilních peněžních prostředků, je povinen uhradit dlužnou částku jiným způsobem dohodnutým s ČSOB*“.

Článek 5. 12. Produktových podmínek pro Druhou smlouvu o úvěru, tj. účinných ode dne 1. 6. 2010, obsahuje výslovně, že „*[o] průběhu čerpání a splácení úvěru informuje ČSOB Klienta výpisy z úvěrového účtu, písemnou formou nebo elektronickými prostředky*“. Článek 5. 13. Produktových podmínek pro První smlouvu o úvěru, tj. účinných ode dne 1. 9. 2009, toto smluvní ujednání rozšiřuje tak, že „*[o] průběhu čerpání a splácení úvěru informuje ČSOB Klienta výpisy z úvěrového účtu, písemnou formou a v případě, že má Klient zřízeny služby elektronického bankovníctví, prostřednictvím těchto služeb, jestliže o zasílání výpisů z úvěrového účtu prostřednictvím služeb elektronického bankovníctví Klient požádá a ČSOB takovýto způsob umožňuje. V případě, že se výpis z úvěrového účtu vrátí opakovaně jako nedoručitelný, je ČSOB oprávněna zasílání výpisů pozastavit*“.

Současně podle článku 5.14. Produktových podmínek pro První smlouvu o úvěru, tj. účinných ode dne 1. 9. 2009, „*ČSOB poskytne Klientovi kdykoli v průběhu trvání smluvního vztahu bezplatně výpis z úvěrového účtu v podobě tabulky umožnění, a to na základě písemné žádosti Klienta*“.

Jelikož První i Druhá smlouva o úvěru obsahuje ustanovení, že jak Produktové podmínky, tak Všeobecné obchodní podmínky se stávají součástí smlouvy a že text smlouvy má v odlišnostech přednost před zněním Produktových podmínek i Všeobecných obchodních podmínek (ujednání článku I. 1. První i Druhé smlouvy o úvěru ve spojení s článkem 1. 2. Produktových podmínek a článkem 2 Všeobecných obchodních podmínek), nelze smlouvu, tedy ani Produktové a Všeobecné obchodní podmínky měnit jinak, než po vzájemné dohodě smluvních stran, a to písemnou formou nebo za použití prostředků elektronického bankovníctví.

Jelikož však v průběhu trvání obou smluvních vztahů nedošlo ke změnám v těch částech Produktových a Všeobecných obchodních podmínek, které jsou pro posouzení sporu rozhodné, stejně jako nedošlo ke zvýšení poplatků spojených se správou úvěru (jak byly vyjmenovány výše nebo jak ještě budou rozebrány níže) finanční arbitr se dále nezabýval, zda si Instituce s Navrhovatelem sjednala platně možnost jednostranných změn ve smluvní dokumentaci a zda proces případných jednostranných změn řádně proběhl, neboť vyřešení této otázky není pro rozhodnutí sporu Instituce s Navrhovatelem relevantní.

Finanční arbitr proto při posuzování platnosti smluvního ujednání o Poplatku za správu úvěru vychází ze Sazebníku, Všeobecných obchodních podmínek a Produktových podmínek účinných v době uzavření První, resp. Druhé smlouvy o úvěru.

8.2. Obecné náležitosti ujednání o Poplatku za správu úvěru

Pokud jde o sporné ujednání o Poplatku za správu úvěru, finanční arbitr nejprve posuzoval, zda toto smluvní ujednání jako dvoustranný právní úkon splňuje náležitosti kladené na právní úkony obchodním, resp. občanským, zákoníkem. Jelikož obchodní zákoník v části věnující se právním úkonům neobsahuje ustanovení, která by se výslovně týkala obecných náležitostí právního úkonu (srov. ustanovení § 266 – 268 obchodního zákoníku), posuzoval finanční arbitr smluvní ujednání ve vztahu k příslušným ustanovením občanského zákoníku (srov. zejména ustanovení § 37 – 40 občanského zákoníku).

Náležitosti právního úkonu lze vnímat z několika pohledů, finanční arbitr se s ohledem na posuzovaný předmět sporu zaměřil zejména na náležitosti vůle, projevu vůle a předmětu právního úkonu (srov. ustanovení § 37 a 39 občanského zákoníku).

Právní úkon jako projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují, musí být podle ustanovení § 37 občanského zákoníku „*učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný*“.

Finanční arbitr v řízení nezjistil, resp. Navrhovatel ani Instituce v řízení nenamítali, že by jejich vůle nebyla svobodná, tedy že by Smlouvu o úvěru uzavřeli pod jakýmkoli nátlakem, ani nezpochybnili, že by při uzavírání Smlouvy o úvěru kterákoli ze stran neměla vážný úmysl Smlouvu o úvěru v navrhovaném znění uzavřít.

Vůle pak musí být v rámci právního úkonu projevena srozumitelně a určitě. Srozumitelnost právního úkonu chápe finanční arbitr jako kvalitu formy (tj. slovní nebo jiné vyjádření), jakou byla vůle projevena. Určitost právního úkonu pak jako kvalitu obsahu právního úkonu (tj. cíl – vznik, změna či zánik práv a povinností, ke kterému právní úkon směřuje).

Právní úkon je srozumitelný, pokud jeho slovní či jiné vyjádření umožňuje jeho adresátovi se seznámit s projevem vůle (které takové sdělení vyjadřuje) a chápat jej. Srozumitelnost projevu vůle se pak posuzuje z objektivního hlediska, neschopnost určitého konkrétního adresáta právnímu úkonu porozumět nemá právní relevanci (srov. Švestka, J. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 337 s.). Ke stejnému závěru dochází v rámci své rozhodovací činnosti též obecné soudy, podle kterých „*právní úkon je nesrozumitelný, jestliže jednájící po jazykové stránce nedosáhl v důsledku vadného slovního či jiného zprostředkování jasného vyjádření vůle a objektivně vzato nelze zjistit ani výkladem právního úkonu, co chtěl účastník projevit*“ (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2942/2009).

Finanční arbitr proto posuzoval užití slovní spojení „Poplatek za správu úvěru“ ze sémantického hlediska.

Smluvní ujednání o Poplatku za správu úvěru je ve Smlouvě o úvěru vyjádřeno na její druhé straně v článku I. 5. slovy „*[z]a správu úvěru bude ČSOB účtovat Klientovi měsíčně poplatek ve výši 59,00 Kč, a to za každý, i započatý, kalendářní měsíc. Klient se zavazuje platit tento poplatek vždy 20. dne v měsíci počínaje kalendářním měsícem následujícím po uzavření Smlouvy*“.

Označení „poplatek“ je v běžném životě zažitým pojmem pro hodnotu poskytované služby vyjádřenou zpravidla v penězích. Slovo „správa“ ve svém nejobecnějším významu vyjadřuje

činnost, jejímž cílem je zařizování nějakých záležitostí, péče o ně, řízení těchto záležitostí jako např. správa majetku, politická správa, hospodářská správa. Obvykle se tedy jedná o činnost, v jejímž rámci určitá osoba o něco pečuje k užítku jiné osoby. Výraz „úvěr“ je pak nejběžněji chápán jako poskytnutí peněžních prostředků, které ten, kdo je obdržel, musí v určitém termínu vrátit a zaplatit za ně sjednanou cenu. Zkoumané slovní spojení tedy neobsahuje žádná cizí ani neobvyklá slova, jejichž význam by nebyl v současné společnosti běžně znám, a která by nebyla běžně užívána.

Z řazení použitých slov v článku I. 5. Smlouvy o úvěru pak lze dovodit, že podstatou příslušného smluvního ujednání je ocenění služby spočívající ve správě úvěru a povinnost Navrhovatele takto stanovenou cenu zaplatit.

Ustanovení § 35 odst. 2 občanského zákoníku říká, že *„[p]rávní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem“*.

Finanční arbitr proto i k námitce Navrhovatele o nesrozumitelnosti ujednání o Poplatku za správu úvěru zkoumal vedle jazykového vyjádření též vůli, resp. úmysl, Navrhovatele a Instituce z hlediska, zda tato nebyla v okamžiku uzavírání Smlouvy o úvěru v rozporu s jazykovým vyjádřením sporného smluvního ujednání o Poplatku za správu úvěru.

Ustanovení § 266 odst. 1 obchodního zákoníku říká, že *„[p]rojev vůle se vykládá podle úmyslu jednajících osoby, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám“*.

Navrhovatelova vůle čerpat služby spočívající ve správě úvěru a platit za ně Poplatek za správu úvěru je nepochybná, neboť Navrhovatel podpisem smlouvy vyjádřil svůj úmysl hradit 50,- Kč, resp. 59,- Kč, právě za správu úvěru. Navrhovatel svou vůli potvrdil též v návrhu na zahájení řízení, když výslovně uvedl, že Smlouvu o úvěru podepisoval s očekáváním, že Instituce bude jako protihodnotu Poplatku za správu poskytovat nějaké služby související se správou úvěru. Navrhovatel předmětnému smluvnímu ujednání rozuměl již v momentě uzavření Smlouvy o úvěru a očekával jeho plnění.

Vůle Instituce provádět správu úvěru Instituce sama výslovně vyjádřila v článku I. 5. Smlouvy o úvěru, neboť to byla právě Instituce, kdo vypracoval text Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr proto nemá pochyb o tom, že si i Instituce byla vědoma významu příslušného smluvního ujednání a že očekávala jeho plnění.

Finanční arbitr uzavírá, že ujednání o Poplatku za správu úvěru bylo pro obě smluvní strany srozumitelné již v momentě podpisu Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr proto považuje tvrzení Navrhovatele o nesrozumitelnosti předmětného smluvního ujednání za účelové.

Právní úkon, který je sice srozumitelný, však může být neurčitý, když nebude možno určit jeho obsah, a to ani výkladem, který finanční arbitr provede podle relevantních výkladových pravidel. Je tedy pojmově vyloučeno, aby byl právní úkon zároveň nesrozumitelný a neurčitý, jak uvádí Navrhovatel ve vztahu ke spornému ujednání o Poplatku za správu úvěru. Uvedený názor ostatně potvrzuje též nauka (srov. Švestka, J. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 337 s.) či konstantní judikatura Nejvyššího soudu České republiky (srov. např. rozhodnutí ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1363/2009).

Finanční arbitr proto dále zkoumal určitost právního úkonu, tedy jaký je věcný obsah smluvního ujednání o Poplatku za správu úvěru.

První i Druhá smlouva o úvěru kromě výslovně upraveného oprávnění Instituce účtovat si za správu úvěru poplatků a povinnosti Navrhovatele Poplatků za správu úvěru platit nedefinuje, co se rozumí správou úvěru, resp. jaký je obsah této činnosti.

Navrhovatel sice v řízení opakovaně polemizoval, co by se mohlo rozumět pojmem správa úvěru, avšak vždy se závěrem, že žádná služba v rámci správy úvěru v posuzovaném případě vlastně poskytována není a ani nikdy nebyla. Ačkoli Navrhovatel podpisem Smlouvy o úvěru vyjádřil zájem nějaké služby spočívající ve správě úvěru a prováděné Institucí čerpat, Navrhovatel v řízení nesdělil, jaké konkrétní služby očekával.

Instituce v řízení předložila seznam široké škály služeb, které poskytuje svým klientům a které musí být klientům Instituce známy z její obchodní činnosti a běžné praxe. Instituce ve vztahu k poskytování úvěrů vypočítává zejména pravidelné informování o úvěrovém vztahu prostřednictvím výpisů, internetového bankovníctví, osobně na pobočce, konzultační a administrativní servis na pobočce, útvaru Back-office a na telefonní lince, provádění inkasa a změn ve smluvní dokumentaci a v neposlední řadě upozorňování na prodlení. Finanční arbitr nemá pochyb o úmyslu Instituce vyjmenované služby poskytovat, navíc je mu z úřední činnosti známo, že je Instituce skutečně poskytuje.

Ačkoli úmysl Instituce poskytovat Navrhovateli výše uvedené služby mohl být Navrhovateli znám při podpisu Smlouvy o úvěru, a to zejména v případě podpisu Druhé smlouvy o úvěru, kdy měl již Navrhovatel s některými z výše uvedených služeb osobní zkušenost, vychází finanční arbitr z důvodu Navrhovatelem tvrzené neinformovanosti o obsahu Poplatku za správu úvěru v době uzavření Smlouvy o úvěru z premisy, že Navrhovateli úmysl Instituce co do rozsahu služeb znám nebyl.

V takovém případě je nutno přistoupit k použití výkladového pravidla obsaženého v ustanovení § 266 odst. 2, tedy že „[v] případech, kdy projev vůle nelze vyložit podle odstavce 1 (straně, které je projev vůle určen, nebyl úmysl jednajících stran znám), vykládá se projev vůle podle významu, který by mu zpravidla přikládala osoba v postavení osoby, které byl projev vůle určen“.

Za osobu v postavení osoby, které byl projev vůle Instituce co do obsahu a rozsahu služeb spočívajících ve správě úvěru určen, lze uvažovat tzv. typického účastníka smluvního vztahu, přičemž v předmětném řízení je takový typický účastník v postavení úvěrového dlužníka čerpajícího úvěr a služby spočívající ve správě úvěru, za něž platí věřiteli odpovídající cenu.

U spotřebitelských smluv lze za typického účastníka označit průměrného spotřebitele, kterého do oblasti spotřebitelského práva vneslo evropské právo. Definice průměrného spotřebitele je explicitně obsažena například v bodu 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách).

Průměrným spotřebitelem se rozumí spotřebitel, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory. Shodné pojetí přijal

i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, nebo v rozsudku ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009.

Citovaná směrnice dále v bodě 18 preambule uvádí, že „[p]ojem průměrného spotřebitele není statistickým pojmem. Pro stanovení typické reakce průměrného spotřebitele v daném případě budou muset vnitrostátní soudy a orgány vycházet z vlastního úsudku, s přihlédnutím k judikatuře Soudního dvora“. Uvedené potvrdil ve své rozhodovací praxi i Nejvyšší soud České republiky, když v rozhodnutí ze dne 23. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2500/2010, mj. konstatoval, že „[p]ři posuzování, zda jednání žalované je v rozporu s dobrými mravy soutěže nebo by mohlo přivodit újmu jinému soutěžiteli – zde žalobkyni – či spotřebitelům, vycházely soudy správně z hlediska průměrného spotřebitele (spotřebitele nakupujícího hračky), který se orientuje podle značky, kvality a dalších vlastností zboží (jako např. cena), aniž by musely vzít v úvahu jako důkaz jakýkoliv spotřebitelský průzkum“.

Finanční arbitr proto s cílem podrobit zkoumání typické reakce a vnímání spotřebitelů v postavení úvěrových dlužníků ve svých úvahách vycházel z představy průměrného spotřebitele definovaného na úrovni práva Evropské unie s přihlédnutím k sociálním, kulturním a jazykovým podmínkám panujícím na území České republiky.

Podle názoru finančního arbitra průměrný spotřebitel v pozici úvěrového dlužníka aktivně řídí svou finanční situaci, má zájem svůj dluh uhradit vždy řádně a včas, a chce předcházet případným sankcím, případně již vzniklé sankce minimalizovat.

S ohledem na provedený sémantický výklad pojmu správa úvěru vychází finanční arbitr z premisy, že průměrný spotřebitel v rámci správy úvěru zpravidla očekává, že úvěrový věřitel se bude o úvěrový vztah starat k užítku dlužníka, tedy že o něj bude pečovat tak, že po dlužníkovi nebude požadovat vynaložení nepřiměřeného úsilí nebo dalších nákladů v průběhu úvěrového vztahu, a současně tak, aby úvěrový dlužník měl k dispozici dostatek informací pro řádné plnění svého dluhu a aby v průběhu úvěrového vztahu nedocházelo k nenadálým situacím, které by byly ke škodě dlužníka, a že vyjde dlužníkovi v případě, že nenadálá situace přece jen nastane, při jejím řešení vstříc.

Čerpá-li průměrný spotřebitel úvěr, očekává, že bude od věřitele dostávat informace o stavu úvěrového vztahu, zejména informaci o tom, kolik mu ještě zbývá zaplatit a kolik již na úvěr reálně zaplatil, a to jak na jistinu, tak na úrocích a dalších sjednaných poplatcích.

Pravidelnost a četnost poskytovaných informací se pak odvíjí od charakteru úvěrového vztahu, zejména pak od doby trvání sjednaného úvěru, výše čerpané částky, způsobu čerpání úvěru a způsobu jeho splácení. V případě, že průměrný spotřebitel čerpal úvěr jednorázově v plné výši, a to zpravidla na počátku smluvního vztahu, a je povinen hradit splátky úvěru jedenkrát měsíčně, je pro něj relevantní informace na měsíční bázi. Vedle toho však v případě mimořádných situací, jakou může být například záměr úvěr předčasně splatit, má průměrný spotřebitel zájem obdržet tyto informace ad hoc, a to obratem v přiměřené době tak, aby nemusel čekat na termín další pravidelné informace.

Prostředek, jakým jsou tyto informace poskytovány, závisí na charakteru úvěrového vztahu a na preferencích dlužníka a věřitele, informace mohou být poskytovány například formou výpisu z úvěrového účtu nebo jiné evidence věřitele v listinné podobě nebo prostřednictvím náhledu na úvěrový vztah skrze internetovou nebo jakoukoli jinou aplikaci věřitele. Ačkoli je pro průměrného spotřebitele rozhodující především obsah těchto informací, zvolený prostředek by

měl spotřebiteli zajistit, aby obdržené informace byly průkazné a aby s nimi mohl dále nakládat, zejména je uchovat tak, aby se na ně spotřebitel mohl kdykoli odvolat ve vztahu k věřiteli nebo třetím osobám.

Správa úvěru se podle představy průměrného spotřebitele projevuje i při splácení úvěru, a to v podobě větší než běžné a nezbytně nutné součinnosti věřitele při převzetí splátek od dlužníka. Věřitel aktivně spravující úvěr si nejen ohlídá datum splátky, ale zároveň usnadní spotřebiteli i její provedení. Taková činnost věřitele pak může spočívat například ve včasném upozornění na blížící se datum pravidelné splátky s uvedením její výše (tato informace pak bude relevantní zejména u takových úvěrových produktů, kdy výše pravidelné měsíční splátky se bude v čase měnit) nebo technické zajištění provedení samotné splátky. V praxi pak nebude vyloučeno a nebude ani neobvyklé, že předběžné informování o splátce a zajištění provedení samotné splátky může splývat v jeden úkon věřitele.

Způsob a prostředek předběžného informování o splátce a zajištění provedení splátky se pak bude opět odvíjet od charakteru úvěrového vztahu a preferencí dlužníka a věřitele; informování může spočívat například v kontaktování dlužníka s uvedením data a výše blížící se splátky formou SMS, emailu, telefonicky, zasláním složenky s předvyplněnými údaji věřitelem dlužníkovi nebo upozorněním v internetové nebo jiné aplikaci, zajištění provedení samotné splátky pak například formou inkasa, které může být realizováno například formou osobního vyzvednutí peněžních prostředků u úvěrového dlužníka nebo formou zajištění bezhotovostního převodu z běžného účtu úvěrového dlužníka bez nutnosti vynaložení dalšího úsilí nebo nákladů ze strany dlužníka.

Průměrný spotřebitel současně očekává, že i věřitel bude aktivně konat v případě, že nastane neočekávaná situace, zejména prodlení dlužníka se splácením úvěru, tak aby se na straně dlužníka minimalizovaly další dodatečné náklady a zejména pak případné sankce, které jsou s déletrvajícím nebo opakujícím se prodlením zpravidla spojeny.

Podle názoru finančního arbitra si je průměrný spotřebitel vědom konkrétního data a výše pravidelné měsíční splátky a dbá na to, aby měl v daném čase k dispozici vždy dostatek peněžních prostředků na její zaplacení. Průměrný spotřebitel však od věřitele, který pro něj jako úvěrového dlužníka bude řádně spravovat úvěr, očekává, že jej bezodkladně upozorní na skutečnost, že se dostal do prodlení nebo že déle setrvává v prodlení, a to zejména tehdy, kdy si dlužník prodlení není vědom.

Průměrný spotřebitel navíc vedle včasného informování o prodlení počítá s tím, že mu věřitel sdělí vždy přesnou částku, kterou má k určitému datu zaplatit, aby ji nemusel sám počítat za situace, kdy se tato částka v případě prodlení mění denně a kdy její výše nemusí být vždy s ohledem na sjednaný způsob úročení průměrným spotřebitelem snadno dopočitatelná.

Stejně tak průměrný spotřebitel předpokládá, že správa úvěru v sobě zahrnuje i provádění formálních změn ve smluvní dokumentaci vyvolaných změnami v osobních a korespondenčních údajích dlužníka, v jeho osobním statusu apod., a to opět bez vynaložení zvláštního úsilí nebo dodatečných nákladů ze strany úvěrového dlužníka.

Právo Navrhovatele být kdykoli informován o stavu úvěrového vztahu a jemu odpovídající závazek Instituce informovat Navrhovatele o aktuální výši pohledávky, je výslovně upraveno ve Smlouvě o úvěru v článku III. 1. s tím, že „*ČSOB a Klient sjednávají, že výpisy z úvěrových účtů budou zasílány panu ■■■, pro kterého je veden úvěrový účet*“, resp. „...panu ■■■, RČ (datum

narození) ■“. Produktové podmínky současně výslovně v článku 5. 12., resp. 5. 13., upravují, že „o průběhu čerpání a splácení úvěru informuje ČSOB Klienta výpisy z úvěrového účtu, písemnou formou nebo elektronickými prostředky“, resp. „v případě, že má Klient zřízeny služby elektronického bankovníctví, prostřednictvím těchto služeb“.

Článek 82 Všeobecných obchodních podmínek pro Druhou smlouvu o úvěru a čl. 57 Všeobecných obchodních podmínek pro První smlouvu o úvěru pak upravují adresu pro doručování výpisů: „[p]ísemnosti doručované poštou zasílá ČSOB na adresu bydliště, sídla společnosti/místa podnikání, uvedenou v příslušné smlouvě, popř. na jinou dohodnutou adresu“. Instituce dále uvedla, že v případě dohody s klientem, který preferuje zasílání výpisů elektronicky, tak Instituce činí zasláním příslušného dokumentu na klientem uvedenou emailovou adresu.

Periodicita zasílání výpisů ve smluvní dokumentaci výslovně uvedena není, ale tato byla zavedena praxí mezi Navrhovatelem a Institucí, když Instituce výpisy z úvěrového účtu v listinné podobě zasílá na měsíční bázi.

Vzhledem k tomu, že pravidelné informování Navrhovatele o stavu úvěrového vztahu naplňuje představu průměrného spotřebitele o službách poskytovaných jako protihodnota Poplatku za správu úvěru a že vystavení a zasílání výpisu z úvěrového účtu není samostatně zpoplatněno v Sazebníku, je finanční arbitr toho názoru, že poskytování této služby je zpoplatněno Poplatkem za správu úvěru.

Vedle pravidelného měsíčního výpisu si Navrhovatel může v případě První smlouvy o úvěru v souladu s článkem 5. 14. Produktových podmínek a ustanovením § 7 odst. 5 zákona č. 145/2010 Sb. kdykoli požádat o výpis z účtu v podobě tabulky umoření, tato služba však již být Poplatkem za správu úvěru zpoplatněna být nemůže, neboť podle zákona musí být spotřebitelům poskytována věřiteli zdarma.

Instituce dále jedenkrát ročně v rámci prosincového měsíčního výpisu provádí odsouhlasení vzájemných závazků za uplynulý rok. Vzájemné odsouhlasení závazků však za službu správy úvěru z povahy věci považovat nelze, neboť již z jazykového vyjádření je zřejmé, že se jedná o dvojstranný právní úkon, kdy Instituce předkládá Navrhovateli určitý číselný údaj a Navrhovatel na tento údaj reaguje (ať již aktivně uplatněním námitek proti sdělené částce či její konkludentní akceptací).

Instituce současně umožňuje Navrhovateli, aby se průběžně informoval o úvěrovém vztahu prostřednictvím služby ČSOB Internetbanking 24. Instituce v řízení prokázala, že Navrhovatel tuto službu pravidelně využíval, a to i k náhledu na úvěrový účet. Z předložené smluvní dokumentace (zejména dohoda o aktivaci služeb ČSOB elektronického bankovníctví ze dne 29. 4. 2009 a následně též Smlouvy o elektronickém bankovníctví z pozdějšího data) je však zřejmé, že Instituce poskytuje službu ČSOB Internetbanking 24 jako jeden funkční celek k nahlížení na více produktů klienta Instituce a účtuje za ni jednu cenu bez ohledu na rozsah produktů, které klient v rámci této služby ovládá, resp. Instituce prezentuje tuto službu jako zdarma.

V takovém případě nelze podle názoru finančního arbitra službu ČSOB Internetbanking 24 pod Poplatek za správu úvěru podřadit. Pojem „zdarma“ se obecně rozumí, že nějaké zboží nebo služba je poskytována bez jakékoli protihodnoty, úplaty či protislužby. Ze smluvní dokumentace nelze dospět k závěru, že by pojem „zdarma“ měl odpovídat jiné než běžné praxi, tedy že by měl

klient InSTITUTE, byť v rozumné míře pozorný a opatrný, očekávat, že za službu prezentovanou jako zdarma, bude muset, ač v rámci jiného poplatku, něco platit.

V případě, že by služba ČSOB Internetbanking 24 měla být i přes své označení „zdarma“ zpoplatněna, byť nepřímo, nějakým dalším poplatkem, představovalo by takové jednání InSTITUTE podle názoru finančního arbitra nekalou, resp. klamavou obchodní praktiku, ve smyslu § 5 odst. 1 písm. a), resp., písm. s) Přílohy č. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, jejíž užívání je tímto zákonem výslovně zakázáno. Podle zmíněného zákona *„[o]bchodní praktika je klamavá, je-li při ní užit nepravdivý údaj“*, a zároveň obchodní praktika je vždy klamavá, pokud *„uvádí u výrobku nebo služby slova „gratis“, „zdarma“, „bezplatně“ nebo slova podobného významu, pokud spotřebitel musí za výrobek nebo službu vynaložit jakékoli náklady, s výjimkou nezbytných nákladů spojených s reakcí na nabídku, s převzetím výrobku nebo služby nebo jejich doručením“*.

Navrhovatel a InSTITUTE si ve Smlouvě o úvěru výslovně sjednali, že InSTITUTE je oprávněna inkasovat veškeré splatné splátky podle Smlouvy o úvěru z běžného účtu Navrhovatele vedeného u InSTITUTE, případně z dalších Navrhovatelových účtů vedených tamtéž. InSTITUTE v den splatnosti splátek zajišťovala převod peněžních prostředků ve výši odpovídající sjednané platbě tak, aby se Navrhovatel v případě dostatku peněžních prostředků na svém běžném účtu nedostal do prodlení. Navrhovatel se tak nemusel každý měsíc aktivně starat o včasnou úhradu sjednaných plateb, byl pouze nucen na svém běžném účtu zajistit dostatek peněžních prostředků potřebných k úhradě příslušné měsíční splátky.

Jelikož lze inkaso podřadit podle představy průměrného spotřebitele pod služby spočívající ve správě úvěru a Navrhovatel dal ve Smlouvě o úvěru výslovný souhlas k jeho provádění, bez něhož by InSTITUTE tuto službu ani nemohla poskytovat, mohlo by být inkaso zpoplatněno Poplatkem za správu úvěru. InSTITUTE však tuto službu samostatně zpoplatnila v Sazebníku, čímž jeho zahrnutí do Poplatku za správu úvěru vyloučila.

Informování Navrhovatele o případném nastalém prodlení nebo o jeho trvání jako služba, kterou průměrný spotřebitel taktéž očekává v rámci správy úvěru, není ve Smlouvě o úvěru ani ve Všeobecných obchodních podmínkách InSTITUTE výslovně obsažena. InSTITUTE však tuto službu svým klientům poskytuje, když od 8. dne případného prodlení klienta informuje prostřednictvím SMS a telefonických hovorů, a to až do 90. dne prodlení, kdy 91. dnem prodlení InSTITUTE zahajuje proces zesplatnění úvěru. I v případě déletrvajících prodlení je tedy Navrhovatel průběžně informován o tom, že svůj závazek stále (vědomě či nevědomě) nevyrovnal, aniž by InSTITUTE rovnou přistoupila k zesplatnění úvěru. Navrhovatel tak má možnost eliminovat uložení dalších sankcí ze strany InSTITUTE, případně již uložené sankce (narůstající úroky z prodlení) minimalizovat.

Současně SMS zprávy ani telefonické hovory, jejichž obsahem je upozornění na prodlení, nejsou samostatně zpoplatněny v Sazebníku. V případě, že by InSTITUTE tyto služby zpoplatnila zvláštním poplatkem, dala by tak výslovně najevo, že je považuje za samostatné služby odlišné od správy úvěru. Upozornění na případné prodlení výše uvedenými prostředky lze proto považovat za služby, které jsou zpoplatněny Poplatkem za správu úvěru.

Uvedený závěr však nelze aplikovat na upomínky a výzvy k uhrazení dlužné částky, které InSTITUTE svým klientům odesílá v případě upomínky 3. (obyčejnou poštou), v případě výzev 15., 32. (doporučeným dopisem) a 61. (doporučeným dopisem s dodejkou) den prodlení. Tyto

listinné upomínky a výzvy totiž Instituce v Sazebníku výslovně oceňuje částkami 300,- Kč v případě upomínky a 500,- Kč v případě výzev.

Finanční arbitr má za to, že vzhledem k částkám, které jsou klientům za upomínky účtovány a vzhledem ke skutečnosti, že tyto upomínky jsou zasílány jen v případě nedoplatku převyšujícího 100,- Kč, je primární funkcí těchto upomínek klienta sankcionovat za významnější neplnění smluvních povinností. Upomínky proto nelze považovat za službu, kterou by Instituce klientovi poskytovala v rámci spravování úvěru.

Jak bylo uvedeno výše, průměrný spotřebitel v rámci spravování úvěru očekává, že Instituce bude provádět změny ve smluvní dokumentaci vztahující se k osobnímu statutu klienta, korespondenčním údajům, apod., aniž by za ně klient musel hradit zvláštní cenu nebo poplatek. Instituce však veškeré jí prováděné změny ve smluvní dokumentaci samostatně zpoplatňuje v Sazebníku, a to částkou 500,- Kč za každou provedenou změnu. Aktualizaci údajů Navrhovatele proto nelze považovat za službu, kterou by Instituce prováděla za Poplatek za správu úvěru.

Instituce ke službám spočívajícím ve správě úvěru dále řadí poskytování *„konzultačního a administrativního servisu souvisejícího s poskytnutým úvěrem“*. Instituce odkazuje mimo jiné na článek 56 Všeobecných obchodních podmínek označených jako vzájemná komunikace, který zní: *„Komunikace mezi ČSOB a klienty se uskutečňuje v českém jazyce, není-li dohodnuto jinak a to následujícími způsoby a) osobně návštěvou pobočky ČSOB, b) telefonicky, c) písemně, d) elektronicky, e) prostřednictvím Klientského centra“*. Instituce uvádí, že klient se například může kdykoli na pobočce osobně dotázat na pohyby na úvěrovém účtu, přičemž tyto informace mu pracovník Instituce sdělí ústně.

Finanční arbitr může přisvědčit Instituci v tom, že pokud Instituce v rámci své široké pobočkové sítě nebo telefonních linek s klienty komunikuje a zodpovídá jejich dotazy související s úvěrovým vztahem, ať už se jedná např. o způsob plnění závazku nebo jinou otázku týkající průběhu úvěrového vztahu, že tak činí právě v rámci správy úvěru, neboť je to právě Instituce, kdo vždy disponuje nejaktuálnějšími údaji o úvěrovém vztahu, které Navrhovatel v určitém okamžiku potřebuje. Tato činnost ani není samostatně vyčleněna a zpoplatněna v Sazebníku, čímž by Instituce výslovně popřela, že se jedná o správu úvěru.

Finanční arbitr však i s ohledem na provedený sémantický výklad pojmu správa úvěru je toho názoru, že průměrný spotřebitel v České republice nepovažuje komunikaci s Institucí jako věřitelem za správu úvěru, nýbrž jako za imanentní součást úvěrového smluvního vztahu v tom smyslu, že spotřebitel na druhou stranu nahlíží jako na partnera, na kterého se může kdykoliv za trvání smluvního vztahu obrátit s žádostí o radu. Průměrný spotřebitel je tak nevnímá jako samostatnou službu, ale jako běžnou komunikaci mezi smluvními stranami. Toto povědomí průměrného spotřebitele je navíc posíleno praxí některých finančních institucí, včetně samotné Instituce, které pro komunikaci se zákazníkem zřizují bezplatné telefonní linky, takže spotřebitel v případě telefonické komunikace s druhou smluvní stranou nenese ani náklady hovorného.

Finanční arbitr opakuje, že pokud by Instituce měla zájem na tom, aby Navrhovatel hradil za *„konzultační a administrativní servis související s poskytnutým úvěrem“* Poplatek za správu úvěru, měla takový smluvní závazek ve Smlouvě o úvěru výslovně uvést. Finanční arbitr zkoumá představu průměrného spotřebitele právě a jen proto, že ve smluvní dokumentaci chybí explicitní uvedení obsahu služeb, za které Navrhovatel platí Poplatek za správu úvěru.

V řízení bylo na základě shromážděných podkladů zjištěno, že Poplatku za správu úvěru odpovídají konkrétní služby, které Instituce poskytuje v rámci správy úvěru. Vzhledem k povaze Poplatku za správu úvěru, který svou formou a skladbou představuje paušální platbu vzhledem ke skutečnosti, že není předem známo, kolik služeb a v jakém rozsahu ten který klient Instituce bude čerpat, pak není rozhodné, zda Navrhovatel reálně některé z výše uvedených služeb skutečně čerpal. Finanční arbitr jednotlivé služby zkoumal k námitce Navrhovatele o neurčitosti smluvního ujednání o Poplatku za správu úvěru, tedy za účelem zjištění obsahu předmětného smluvního ujednání.

Finanční arbitr konstatuje, že výše uvedené závěry o obsahu služeb, za které Navrhovatel hradil Poplatek za správu úvěru, pak podporuje v souladu s ustanovením § 266 odst. 3 obchodního zákoníku též vlastní chování Navrhovatele a Instituce spočívající v hrazení Poplatku za správu úvěru na straně jedné a ve faktickém poskytování některých z výše identifikovaných služeb Institucí Navrhovatelů na straně druhé, a to po celou dobu trvání smluvního vztahu.

Navrhovatelovo tvrzení, že nemá a nikdy neměl vůli jakékoli služby v souvislosti s Úvěrem čerpat, pak považuje finanční arbitr za ryze účelové. Navíc, jak potvrzuje též nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 572/04, „[...] případnou změnu následného chování nelze a priori hodnotit jako nemožnost zjištění skutečného obsahu projevu vůle potvrzeného bezprostředním chováním...“.

Finanční arbitr po provedeném právním posouzení za použití výše uvedených výkladových pravidel shledal smluvní ujednání o Poplatku za správu úvěru srozumitelným a určitým.

Skutečnost, že vybrané služby nejsou výslovně v textu Smlouvy o úvěru vyjmenovány, tomuto závěru nebrání, když „[t]ext smlouvy je toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednajících stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků, procesem hodnocení skutkových a právních otázek, ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Vůle je vnitřním stavem jedající osoby, který není bezprostředně přístupný interpretovi právního úkonu a není interpretem tohoto právního úkonu poznatelný. Na vůli je proto nutno usuzovat z vnějších okolností, spojených s podpisem a realizací smluvního vztahu, zejména na okolnosti spojené s podpisem smlouvy a následné jednání účastníků po podpisu smlouvy“ (srov. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03).

Finanční arbitr je toho názoru, že naopak služby, které jdou nad rámec představy průměrného spotřebitele a které by měly být součástí služeb poskytovaných jako protihodnota Poplatku za správu úvěru, by měly být ve Smlouvě o úvěru nebo připojených obchodních podmínkách výslovně definovány, včetně pravidel a podmínek jejich poskytování, resp. čerpání Navrhovatelem.

8.3. Dovolnost ujednání o Poplatku za správu úvěru

Finanční arbitr se dále zabýval otázkou, zda mohl být nad rámec úroku jako obligatorní náležitosti úvěrového vztahu vůbec sjednáno nějaké další cenové ujednání v podobě Poplatku za správu úvěru.

V občanském i obchodním právu obecně, zejména pak v jejich ustanoveních týkajících se závazkových vztahů, je kladen důraz na zásadu autonomie vůle, „neboť se jedná o zcela

elementární podmínku fungování materiálního právního státu“ (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. IV. ÚS 128/06). „Pokud kogentní ustanovení smluvní volnost výslovně nezakazuje nebo pokud z jeho povahy nevyplývá, že se od něho nelze odchýlit, nejsou účastníci omezeni v tom, aby si na základě svobodného smluvního rozhodování vymezili, jaké povinnosti smlouvou převezmou a jaká práva si smlouvou založí. Jen tak mohou v souladu se zásadou autonomie vůle nejlépe realizovat vlastní osobní a hospodářské představy a záměry v souladu s jejich individuálními zájmy, potřebami a preferencemi“ (srov. v tomto smyslu např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 7. 2007, sp. zn. 33 Odo 657/2005). Zásada autonomie vůle však není absolutní a je omezena pro tento případ relevantním právem ochrany spotřebitele (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 6. 2009, sp. zn. I. ÚS 342/09), jak bude rozvedeno níže.

Ve vztahu ke Smlouvě o úvěru jsou kogentními normami, od kterých se strany nemohou odchýlit, základní ustanovení tohoto pojmenovaného smluvního typu obsažené v ustanovení § 497 obchodního zákoníku ve znění „[s]mlouvou o úvěru se zavazuje věřitel, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky“ a dále pak na základě odkazu obsaženého v ustanovení § 263 odst. 1 obchodního zákoníku též jeho ustanovení § 499: „Za sjednání závazku věřitele poskytnout na požádání peněžní prostředky lze sjednat úplatu, jestliže poskytování úvěru je předmětem podnikání věřitele“.

Ani jedno z citovaných ustanovení neobsahuje zákaz sjednání Poplatku za správu úvěru nad rámec plateb za poskytnutý úvěr předvídaných těmito ustanoveními, rozuměj úroku jako pojmového znaku úvěrového vztahu a poplatku za sjednání úvěrového závazku v případě, že je poskytování úvěru vykonáváno podnikatelsky, tedy soustavnou činností vykonávanou vlastním jménem, na vlastní účet a za účelem dosažení zisku poskytovatele úvěru. Jazykovým výkladem slovního spojení „za sjednání závazku“ lze usuzovat, že se tímto poplatkem bude rozumět zpravidla jednorázový poplatek hrazený na počátku smluvního vztahu označovaný například jako poplatek za poskytnutí úvěru, za sjednání úvěru, za uzavření smlouvy apod.

Obchodní zákoník tak nebrání sjednání dalšího poplatku či poplatků souvisejících s poskytováním úvěru, tedy i například se správou úvěru, když jeho sjednáním nedojde k porušení či obcházení zákona, nýbrž k úpravě vzájemného vztahu smluvních stran v oblasti zákonem neupravené. Dokonce se lze setkat též s názory, že takový poplatek je v případě, kdy je poskytování úvěru předmětem podnikání věřitele, který z povahy podnikání zcela legitimně sleduje dosažení zisku, důvodný (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. 101/VSPH/14/2012).

Občanský zákoník též neobsahuje žádné ustanovení, které by výslovně nebo svým účelem zakazovalo Poplatek za správu úvěru sjednat, je však třeba mít na paměti, že případně sjednaná povinnost platit další poplatek za služby poskytované v souvislosti s poskytnutím úvěru nad rámec poplatku předvídaného v ustanovení § 499 obchodního zákoníku musí zrcadlit povinnost poskytovatele úvěru za poplatek poskytnout jeho plátcí odpovídající protihodnotu například v podobě vybraných služeb souvisejících s poskytnutým úvěrem.

Dalším předpisem, který se dotýká smluvního vztahu Navrhovatele a Instituce, je již zmíněný zákon č. 321/2001 Sb., resp. 145/2010 Sb., ani z jejich obsahu však nelze vyčíst zákaz sjednat si Poplatek za správu úvěru. Tyto zákony pouze předvídají existenci poplatku za vedení úvěrového účtu, když jeho placení nepovažuje za spotřebitelský úvěr (srov. ustanovení § 2 písm. a) bod 3. zákona č. 321/2001 Sb. nebo přílohu č. 3 odst. 1 písm. j) zákona č. 145/2010 Sb.).

8.4. Rozpor s dobrými mravy

Finanční arbitr souhlasí s tím, že smluvní ujednání, na jehož základě by byl Navrhovatel povinen hradit určitou peněžitou částku, aniž by existovalo jakékoli protiplnění Instituce nebo jiné právo Navrhovatele, by bylo samo o sobě v rozporu s dobrými mravy a jako takové ve smyslu ustanovení § 39 občanského zákoníku absolutně neplatné. Smluvnímu ujednání ve spotřebitelských smlouvách, jehož podstatou je placení určité peněžité částky spotřebitelem, musí odpovídat závazek podnikatele, kterému má být tato částka hrazena, jinak by se jednalo o nedůvodné přispívání na provozní náklady podnikatele, které slouží k zajištění jeho běžné podnikatelské činnosti.

Takové smluvní ujednání shledal rozporným s dobrými mravy též například Nejvyšší soud České republiky, když ve svém rozsudku ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2184/2007, dospěl k závěru, že *„[r]ozpor citovaného smluvního ujednání s dobrými mravy spočívá především v tom, že žalobkyně byla podle rámcové smlouvy povinna přispívat dovoatelce na otevření nových prodejen, avšak této její povinnosti podle skutkového zjištění odvolacího soudu neodpovídala žádná povinnost na straně dovoatelky. Nebyl tudíž stanoven žádný závazek dovoatelky odebrat určité množství zboží od žalobkyně, ani doba, po kterou by dovoatelka měla zboží odebírat. Žalobkyně tak byla nucena přispívat na investiční náklady dovoatelky, aniž by se jí za to dostalo jakéhokoliv závazně ujednaného protiplnění ve smyslu garance množství odebraného zboží a doby, po kterou toto zboží bude dovoatelka odebírat. Rozhodující z hlediska posouzení předmětného ujednání jakožto rozporného s dobrými mravy je však skutečnost, že žalobkyně tím, že byla podle ročních smluv povinna přispívat na náklady spojené s otevřením nových prodejen žalované, se podílela na nákladech žalované, ač je věcí každého podnikatelského subjektu, aby si své náklady podnikání hradil sám. Nemá totiž žádné opodstatnění, aby ve vztahu dvou samostatných podnikatelských subjektů přispíval jeden z těchto subjektů na investiční, či provozní náklady druhého subjektu. Ke krytí nákladů podnikatele slouží příjmy z jeho podnikání a tyto náklady nemůže ani zčásti přenášet na podnikatele jiného“*. Pakliže uvedený závěr byl učiněn ve vztahu mezi podnikateli, o to spíše musí platit ve vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem.

Jelikož však finanční arbitr dospěl k závěru, že za Poplatek za správu úvěru Instituce fakticky poskytuje Navrhovateli konkrétní služby, nemůže se v posuzovaném případě jednat o rozpor s dobrými mravy z výše popsanych důvodů.

Rozpor s dobrými mravy, které jsou chápány jako *„souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti... Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu“* (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II.ÚS 249/97) by však mohl nastat též tehdy, kdy by Poplatek za správu úvěru byl v nápadném a hrubém nepoměru k tržní ceně poskytovaných služeb.

Jak finanční arbitr zjistil, odpovídají ceně ve výši 50 Kč, resp. 59 Kč, měsíčně konkrétní služby, které Instituce poskytuje, příp. byla v průběhu smluvního vztahu kdykoli připravena Navrhovateli poskytnout. Navrhovatel v řízení sice argumentuje tím, že skutečné náklady na poskytované služby se mohou pohybovat pouze v řádu haléřů, s tímto tvrzením však nelze souhlasit, a to minimálně s ohledem na současné ceny hovorného, poštovního a služeb informačních technologií, tedy služeb, které jsou se správou úvěru nutně spojeny.

8.5. Přiměřenost ujednání o Poplatku za správu úvěru

Ustanovení § 55 odst. 1 občanského zákoníku stanoví zásadu, že „[s]mluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení“. Absolutní neplatností jsou pak stížena taková smluvní ujednání, která jsou blíže rozvedena v ustanovení § 56 občanského zákoníku, který v odstavci 1 říká „[s]potřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran a v odstavci 2 upřesňuje, že [u]stanovení odstavce 1 se nevztahuje na smluvní ujednání, která vymezují předmět plnění smlouvy nebo cenu plnění“. Demonstrativní výčet podmínek, které je nutno vždy považovat za nepřiměřené, a tudíž neplatné, je pak obsažen v odstavci 3.

Finanční arbitr se proto zaměřil na posouzení aplikovatelnosti této právní úpravy na předmět sporu, a to i s ohledem na její předlohu obsaženou ve Směrnici 93/13/EHS.

Směrnice 93/13/EHS vychází z předpokladu, že spotřebitel se nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu zboží nebo poskytovateli služby, a to jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti. Spotřebitel je tak často veden k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah. Směrnice 93/13/EHS pak má za cíl tuto nerovnováhu vyvážit (srov. například rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 27. června 2000, ve věci Océano Grupo Editorial SA proti Roció Murciano Quintero, sp. zn. C-240/98).

Instituce v posuzovaném případě využila tzv. adhezní smlouvu, tedy předem vyhotovenou Smlouvu o úvěru, včetně Všeobecných obchodních podmínek a Sazebníku, kterou předložila k podpisu Navrhovateli a na jejíž obsah mohl mít Navrhovatel jen stěží nějaký vliv. Smluvní podmínky takto sjednané je podle Směrnice 93/13/EHS proto nutné prověřit testem přiměřenosti, resp. zjištění, zda takové ujednání „v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele“ (srov. čl. 3 odst. 1 Směrnice 93/13/EHS).

Nepřiměřenost smluvní podmínky je pak nutno podle Směrnice 93/13/EHS posuzovat „s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na dobu uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další podmínky smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází, přičemž posouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem“ (srov. čl. 4 Směrnice).

Nutno podotknout, že Směrnice 93/13/EHS byla přijata v režimu tzv. minimální harmonizace. Směrnice 93/13/EHS tak stanoví jen minimální požadavky v oblasti ochrany spotřebitele a zůstává na vůli členských států, zda si v oblasti její působnosti v rámci své jurisdikce ponechají nebo zavedou přísnější pravidla. Není například vyloučeno, aby členský stát testu přiměřenosti podrobil též taková smluvní ujednání, která vymezují definici hlavního předmětu smlouvy, ceny a odměny na jedné straně a služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé. Tento závěr byl výslovně potvrzen též Soudem Evropské unie v rozhodnutí ze dne 3. 6. 2010, ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid v. Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc), sp. zn. C-484/08).

Český zákonodárce však možnosti širšího přezkumu smluvních podmínek ve spotřebitelských smlouvách nevyužil, ba naopak, Směrnicí 93/13/EHS transponoval ne zcela šťastným způsobem (srov. např. Hulmák, M. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 539 – 544 s.). Na jednu stranu vztáhl český zákonodárce test přiměřenosti na veškeré smluvní podmínky bez ohledu na to, zda byly individuálně sjednány či nikoli, na druhou stranu však z testu přiměřenosti vyloučil veškerá smluvní ujednání, která vymezují jakýkoli „předmět plnění smlouvy a cenu plnění“ bez ohledu na skutečnost, zda tato byla sjednána jasným a srozumitelným jazykem.

Jelikož v řízení bylo zjištěno, že závazkem Instituce ze Smlouvy o úvěru bylo nejen poskytnutí úvěru, ale též poskytování dalších služeb s úvěrem souvisejících, považuje finanční arbitr tento složený závazek za předmět plnění Smlouvy o úvěru. Stejně tak nahlíží finanční arbitr na úrok jako sjednanou cenu úvěru a na Poplatek za správu úvěru jako cenu plnění za další služby poskytované v souvislosti s úvěrem. Finanční arbitr proto musí konstatovat, že není oprávněn posuzovat přiměřenost těchto smluvních ujednání s poukazem na ustanovení § 56 odstavec 2 občanského zákoníku.

Finanční arbitr ve svých úvahách ohledně ustanovení § 56 odst. 2 občanského zákoníku zohlednil též cíl, účel a vlastní text Směrnice, avšak ani eurokonformním výkladem příslušného ustanovení § 56 občanského zákoníku finanční arbitr nedospěl k jinému než výše uvedenému závěru.

V případě, že členský stát nepřijme vnitrostátní právní úpravu nad rámec Směrnice 93/13/EHS, platí, že *„pro účely této směrnice se posouzení nepřiměřeného charakteru nesmí týkat podmínek, které popisují hlavní předmět smlouvy, ani poměru kvalita/cena dodávaného zboží nebo poskytovaných služeb; že hlavní předmět smlouvy a poměr kvalita/cena mohou být nicméně vzaty v úvahu při posuzování přiměřenosti jiných podmínek“* (srov. anglické znění příslušné pasáže recitálu Směrnice 93/13/EHS: *„...for the purposes of this Directive, assessment of unfair character shall not be made of terms which describe the main subject matter of the contract nor the quality/price ratio of the goods or services supplied; whereas the main subject matter of the contract and the price/quality ratio may nevertheless be taken into account in assessing the fairness of other terms...“*).

Stejně tak ustanovení článku 4 odst. 2 výslovně říká, že posouzení přiměřenosti se netýká tří kategorií smluvních podmínek, a to a) smluvních ujednání vymezujících hlavní předmět plnění smlouvy, b) smluvních ujednání upravujících cenu a odměnu za příslušné zboží a služby a c) smluvních ujednání vymezujících příslušné zboží a služby (srov. anglické znění čl. 4 odst. 2 Směrnice: *„Assessment of the unfair nature of the terms shall relate neither to the definition of the main subject matter of the contract nor to the adequacy of the price and remuneration, on the one hand, as against the services or goods supplied in exchange, on the other, in so far as these terms are in plain intelligible language.“*

Pokud by měl český zákonodárce úmysl chránit české spotřebitele širěji, než činil občanský zákoník v ustanovení § 55 a § 56, musel tak učinit výslovně sám příslušným zákonodárným aktem. Ani samotný soud, natož pak správní orgán, není v souladu s teorií dělby moci oprávněn nahrazovat vůli zákonodárce tam, kde ji zákonodárce již, byť ne zcela šťastným způsobem, projevil. Výjimkou by mohl být výklad příslušného právního předpisu ve světle evropské legislativy a judikatury, pokud by vnitrostátní právní úprava byla s evropskou legislativou v rozporu. V posuzovaném případě však finanční arbitr pro posuzování přiměřenosti Poplatku za správu úvěru nenalezl, jak bylo rozebráno výše, oporu ani v tomto ohledu.

8.6. K dalším tvrzením, námitkám a navrženým důkazům účastníků řízení

K tvrzenému omylu Navrhovatele finanční arbitr dovodil, že Instituce měla již při uzavírání Smlouvy o úvěru úmysl Navrhovateli jí očekávané služby poskytovat a tyto mu pak i skutečně poskytovala. Pro případné rozhodování o neplatnosti právního úkonu učiněného v omylu podle ustanovení § 49a občanského zákoníku jsou nezbytné dva předpoklady, a to, že osoba jednající v omylu vycházela ze skutečnosti, která byla pro její jednání rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. V posuzovaném případě bylo pro Navrhovatele nepochybně rozhodující čerpání Úvěru za sjednaných podmínek včetně využívání služeb souvisejících s poskytnutím Úvěru. Navrhovatel tyto služby dostával, Instituce v Navrhovateli tedy nevyvolala nesprávnou představu, resp. jej nevedla v omyl, ani o jeho omylu vědět nemohla. Podle názoru finančního arbitra se tak nejedná o rozpor mezi skutečnou vůlí Navrhovatele a Instituce a jejím projevem ve sjednání Poplatku za správu úvěru.

Ve vztahu k rozsudku německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, finanční arbitr uvádí, že mu nepřísluší jakkoliv hodnotit rozhodovací praxi zahraničních soudů, neboť tato vychází z vnitrostátních předpisů toho kterého státu. Vnitrostátní předpisy se pak zpravidla mohou značně lišit s ohledem na sociální, kulturní a společenské zvyklosti toho kterého státu, přičemž ani transpozice evropských směrnic, které zavazují pouze co do cíle, nikoli co do volby prostředků a způsobů jeho dosažení, automaticky nevede k totožnosti vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států Evropské unie ve směrnici upravované oblasti. Soud, resp. jakýkoli jiný státní orgán, který rozhoduje o právech a povinnostech občanů příslušného státu, je pak povinen rozhodnout pouze a jen na základě příslušných vnitrostátních norem, případně mezinárodních norem nebo norem Evropské unie, které jsou však Ústavou příslušného státu výslovně začleněny do právního řádu příslušného státu. Finančnímu arbitrovi proto nepřísluší při řešení předmětného sporu zkoumat ani rozhodnutí zahraničního soudu, ani zahraniční právní předpis.

9. K výroku nálezu

Finanční arbitr neshledal důvody pro vyslovení neplatnosti smluvního ujednání o Poplatku za správu úvěru a vydání bezdůvodného obohacení z titulu plnění z neplatného právního úkonu podle ustanovení § 451 odst. 2 občanského zákoníku.

Finanční arbitr na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

V Praze dne 14. 2. 2014

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr